

Bryan Ronald Wilson, 1926-2004

9. oktobra 2004 je po dolgi bolezni umrl Bryan R. Wilson, častni predsednik Mednarodnega združenja za sociologijo religije (International Society for the Sociology of Religion) in eden redkih resnično uglednih in priznanih sociologov religije 20. stoletja. Doktoriral je na sloviti Londonski šoli za ekonomijo in politične vede (LSE), potem pa med leti 1962 in 1992 predaval na Univerzi v Oxfordu.

Bryan Wilson je pomembno sooblikoval tokove sodobne sociologije religije, najprej s svojimi številnimi publikacijami, nenazadnje pa tudi preko množice svojih podiplomskih študentov in drugih učencev ter sodelavcev. Ključno je zaznamoval znanstveno preučevanje religij predvsem na dveh področjih. Že od šestdesetih let 20. stoletja je bil eden najglasnejših zagovornikov sekularizacijske teze, nemara pa je še pomembnejši njegov prispevek k preučevanju novih religijskih gibanj. S člankom *Analiza razvoja sekt (An Analysis of Sect Development)*, ki ga je objavil daljnega leta 1959 v *American Sociological Review* in knjigo *Sekte in družba (Sects and Society)* iz leta 1961, je postavil temelje sodobne sociologije novih religijskih gibanj, danes ene najživahnejših poddisciplin znotraj področja znanstvenega preučevanja religij. Med njegovimi številnimi deli je nujno omeniti vsaj še knjigo *Družbene razsežnosti sektantstva: sekte in nova religijska gibanja v sodobni družbi (The Social Dimensions of Sectarianism: Sects and New Religious Movements in Contemporary Society)*, ki velja za eno izmed klasičnih temeljnih del omenjene poddiscipline.

Bryan Wilson pa se v svojem izjemno bogatem in nadvse eruditivnem delu ni omejil zgolj na akademsko preučevanje sodobnih religijskih pojavov, temveč se je uveljavil tudi v širši javnosti kot eden najaktivnejših zagovornikov religijske svobode. Na različne načine se je pogosto postavil v bran številnim novim religijskim gibanjem, ki so bila še posebej v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja deležna množičnih ostrih napadov različnih protisekantskih skupin. Pri tem je pogosto nastopal v javnosti, uveljavil pa se je tudi kot ena najkredibilnejših ekspertnih prič v sodnih postopkih, povezanih s sodobnimi religijskimi skupinami. Pri svojem javnem in pravnem zagovarjanju religijske svobode pa nikakor ni zapadel v slabo argumentiran aktivizem ali celo izgubil akademsko distanco. Nasprotno: s svojim temeljitim teoretskim delom, s katerim je zagovarjal široke definicije religije, ki vključujejo tudi sodobne, neteistične religijske skupine (kot je npr. kontroverzna Scientološka cerkev), je postavil trdne intelektualne temelje tovrstnemu boju za religijsko svobodo, kar mu morajo priznati tudi njegovi številni nasprotniki.

Bryan Wilson je bil eden zadnjih sociologov stare britanske ('ox-bridge') šole, ki pa se ni skrival za visokimi zidovi srednjeveških kolidžev, temveč je aktivno posegal tudi v aktualno dogajanje tako doma kot po svetu. Izjemno odprt je bil tudi do mlajših raziskovalcev, kar sem spoznal tudi na lastni koži, ko sem ga imel priliko in čast med svojim (sicer kratkim) bivanjem v Oxfordu tudi osebno obiskati. Neposreden rezultat teh kontaktov, ki so se nadaljevali na številnih mednarodnih znanstvenih konferencah

in srečanjih, je tudi edini slovenski prevod kakega izmed njegovih tekstov: leta 2001 smo v Časopisu za kritiko znanosti (let. 29, št. 202-203) izdali njegov (do takrat še neobjavljen) članek z naslovom Metodološki problemi proučevanja novih religijskih gibanj.

Poslovali smo se torej od enega ključnih sociologov religije minulega stoletja, ki je postavil temelje številnim raziskovalnim prostorom, znotraj katerih se danes gibljemo. Tisti, ki nas je na ta način simbolno zadolžil, ga ne bomo pozabili.

Aleš Črnič